

KONTRAST

Beograd, 2016.

ČIJI GRAD?
Književni protest

Copyright © 2016 ovog izdanja KONTRAST izdavaštvo

Urednik
Vladimir Manigoda

Lektura
Danilo Lučić

Dizajn korice i grafičko oblikovanje:
Jelena Lugonja

Štampa
Kontrast štampa

Tiraž:
500

Izdavač
Kontrast izdavaštvo, Beograd
Klaonička 2. Zemun
e-mail: jakkontrast@gmail.com
www.glif.rs
[www.facebook.com/ KontrastIzdavastvo](http://www.facebook.com/KontrastIzdavastvo)

ČIJI GRAD?!

književni protest

INICIJATIVA NEDA(VI)MO BEOGRAD & KONTRAST IZDAVAŠTVO

SISTEM

Sitna je ljudska šaka
ta će pesnica
samu sebe da smrvi.

Kako birate one koje udomljavate, a one koji ostaju
na ulici?
To je stvar slučaja.
Donose bebe.
Povređene pse.
Jedno po jedno.
Nemamo uslove.
Napadnite sistem.
Nije ti ovo Nemačka.
Začutim. Nije u tome stvar. Ma, nije u tome stvar.
Niste dovoljno hrabri,
između sebe i psa
vidite samo sebe.
Psi se vuku ovim ulicama
povređenih tela
plačnih očiju.
Čuvaju živu glavu
od prolaznika.
Drhte pred čovekom, ne dišu.
Pasji život, sa čovekom.

Jednog prolećnog jutra
otišla sam,
u sred eksplozije srca
od previše ljudi,
mnogo više nego pasa.

RURAL KOKA

Šta tačno *mokri_pas* postiže time što izvlači lajne na ikonama, ne bi znao da kaže.

Potajna religioznost?

Stereotipna potreba da se skrnavi?

Mokri_pas se prekrsti kad uđe u crkvu. Prekrsti se i pred ulazak u naos. Sve regularno. Potom *red carpet*-om do celivajuće ikone. No, tamo mu ionako ne bi uspelo. Osulo bi se jer ikona stoji pod uglom. Posle ide redom. Kao celiva, poguren, svaku ikonu. Sve dok ne dospe do omanjeg oltara s leve strane.

Tamo su ikone u horizontalnom položaju.

Osvrne se: nema nikog.

(...)

Psu je posebno milo da liniju izvuče na ikoni sv. Jovana Krstitelja. Stavi je tako da prereže vrat Preteči.

Izgleda da u igri nije samo nizak motiv rizika: premda i toga ima. Kao i svako ko se skriva, *mokri_pas* bi da ga uhvate. Hoće li leteti anatema i hoće li njenu mračnu čar osetiti i u svome telu. Ili će naići kakva prepodobljena strina što šuška molitvicama dok ljubaka ikone na jednako mehaničan način kao što će četrdesetak minuta kasnije seckati luk. Rado bi *mokri_pas* čuo iz kakvih će se arhajskih dubina otisnuti njeno iskolačeno „iju”.

Međutim, reklo bi se da je, mimo igre skrivanja, *mokri_pas* u neraščišćenim odnosima sa

Svevišnjim. On misli da je ateista, ali Bog mu je, u stvari, potreban. U odsustvu. *Pseto* šmrka na ikonama njegovih svetitelja, u njegovoj kući, ne bi li ga izazvao da se objavi. Još niko nije činio tako što.

Provocira, ne bi li mogao da kaže: „Eto, nema ga, gde je njegov sin što je nagrnuo na trgovce da me uhvati za kosu i tresne glavom o ikonu, pa da se u zvezdi rasprslog stakla pomeša krv sa belim.”

Posle izlazi iz crkve. Krsti se i mrmlja ljutito: „Pičko, nisi ništa učinio da me sprečiš.” Međutim, čim je rekao „pičko”, priznao je postojanje.

Njegova luda vera tako je ekstremna da on dovodi u pitanje najviše što vernik može. Ko još žrtvuje zagrobni život *da bi se susreo s Bogom*. Ali *Mokrog* razjeda osećaj neopozive inferiornosti. Pati: jer oseća da je neopevana ništarija u pretpostavljenim Božijim očima. Tolika: da Gospod neće reagovati na te skaredarije. Takvima se ne objavljuje. Takve čak ne kažnjava. Da kaznu zaslužuju tek oni za koje ima nade: peče ga. Kokain čini njegov fatalizam samo bizarnijim i fanatičnijim; bezizglednijim.

Naročit užitak pričinjava mu govor o svemu tome. Želja da vidi sablažnjavanje na licima od kojih to ne očekuje, vuče ga. Mirko truća, ne bi li iznudio kakvu osudu. Iskamčio neočekivanu provalu moralizma. Hoće da potvrdi intuiciju da *takva priča*, uprkos oduzetosti prisutnih, mora da dopre do srca. Da se uozbilje svi, pretrnu za delić sekunde i prekore ga sažaljivim pogledom, kao da su mu, tobože, braća i sestre u Hristu.

Mokri_pas bi da vidi odraz Boga na njihovim licima. Odraz Boga u zaprepašćenosti koja prkoseći

utrnulosti mišića uspeva da izrazi jedno „čisto osećanje”. Bar da se zagrcnu u kikutu. I na tren će, misli, izroniti pokajnička lica njihovih pokornih, bogobojazljivih i nepismenih prababa. Što će se pak za tili čas rasprši sledećom lajnom.

„To je looošeeee”, čuo bi se nečiji preneražen dubok šapat.

Jedino mu je *xenia_nenadjebiva*, koja ga je prozrela do dna, rekla: „Ti kao da nisi s betona, jagnje našmrkano. Blato, izlokane krstače na seoskom grbolju, to si ti. Taraba na belom, seljačino.”

O KLEČANJU PO DERIDI

„Moj sin? Pa, Jovan je u Amsterdamu... Valjda.
A kćerka? Vera živi u nekom mestu u Eseksu koje se zove Ilford.
Ali to vam je, u stvari, London.”
- Marija Pavlović, juni 1992.

Gostovanje Marije Pavlović u kontakt-emisiji na nezavisnoj televiziji dobilo je toliko medijskog prostora da je praktično pokrenulo čitav jedan društveni trend koji je zahvatio Beograd ako već ne i čitavu Srbiju. Iako je svoje tri sada već čuvene reči o Predsedniku („Ja ga mrzim!”) ona izgovorila polušapatom, ta je rečenica ostavila tako snažan utisak na javnost da su već sledećeg dana novinski stupci vrcali od najrazličitijih komentara, mišljenja pa i pisama čitalaca koji su se kretali od ekstatično intoniranih izjava podrške do brutalnih napada, optužbi za dobro poznat nedostatak patriotizma pa i za veleizdaju. Njena kratka izjava doprinela je da se u javnosti raspali i rasplamsa iskra bunta koja je već neko vreme tinjala pa su na Predsednikovu adresu sve češće počele da stižu najrazličitije peticije i molbe s jedinstvenom porukom: da *što pre* podnese ostavku.

Bili su to, ukratko, dani velikih, nabujalih emocija. Svi oni intelektualci i razočarani potpisnici već gotovo zaboravljene antiratne peticije Marije Pavlović, iako intimno i dalje uvereni u „nepopravljivu

naklonost lokalnog mentaliteta fašisoidnom egalitarizmu”, oduševljeno su još jednom potpisivali sve što bi im dopalo šaka, potpuno ignorišući svoju nedavnu rezigniranost i gadljivi otpor prema bilo kakvom javnom angažmanu „izuzev direktne akcije” za koju jednostavno - a nadali su se da javnost to razume - oni lično nisu bili spremni. Čak su i novine koje sam čitao redizajnirale odeljak posvećen domaćoj politici. Umesto donedavnog zaglavlja s mapom Srbije u okruženju dvanaest zvezdica i rečju SANKCIJE, u istom crnom kvadratu nalazio se prepoznatljiv Predsednikov profil ispod kog je debelim belim slovima pisalo: OSTAVKA.

Uporedo sa svim tim, sada se, pred izbore, stvarao i jedan sasvim novi front protiv Predsednika, njegove partije i politike sačinjen od opozicionih stranaka, mirovnih pokreta i foruma, nevladinih organizacija te velikog broja nezavisnih intelektualaca i drugih slobodnih strelaca na javnoj sceni. Marija Pavlović je od prvog trenutka bila suočena s mnogobrojnim pozivima, zvaničnim i nezvaničnim, ali je uporno izbegavala svaki predlog da se priključi toj šarenoj skupini. Njenom je karakteru, uostalom, daleko više odgovaralo da ostane po strani. Svoju poziciju pokušala je da razjasni u kratkom razgovoru objavljenom u glavnom opozicionom dnevnom listu pod naslovom: NE MOŽEMO MU NIŠTA! u kom je, na sveopšte iznenađenje pa i ogorčenje, izjavila da je „apsolutno uverena da je i Predsednik tek gigantska vetrenjača, poput Rata koji je iz njega proisticao i s kojim je, ma šta da tvrdio, stajao u neraskidivoj, doslovno organskoj vezi”. A njoj iskustvo govori, tvr-

dila je u nastavku, „da se na vetrenjače može kidisati do mile volje, ako ni zbog čega drugog a ono zarad sopstvenog mentalnog zdravlja, ali da su nastojanja da se one sruše nemoguća pa time i glupa”.

Zbog svega toga, saznali smo, ona je odlučila da na Predsednika ne vrši više nikakav pritisak.

„Pa šta onda nameravate da učinite?“, upitao je novinar potpisan samo inicijalima.

„Nameravam da kleknem i zamolim ga da nam se smiluje i povuče se“, usledio je odgovor Marije Pavlović. „Učiniću to podstaknuta i nadahnuta nečim što mi je Žak Derida lično predložio prilikom svoje nedavne posete Beogradu, a u svojstvu žene koja je ostala potpuno sama i u ime svoje dvoje dece koja se sada nalaze u inostranstvu jer su, poput mnogih drugih, bila prinuđena da napuste ovu nepodnošljivu zemlju.”

Nakon toga ukratko je obrazložila svoj akcioni plan. Čitav jedan radni dan - ukupno osam sati - klećaće pod prozorom Predsednikovog kabineta u Novom dvoru. Datum i vreme njenog nesvakidašnjeg javnog performansa, pisalo je na kraju kratkog članka, biće uskoro objavljeni.

Kako je dan pre toga Anđela overdozirala, mi tom osmočasovnom protestnom klečanju ispod Predsednikovog prozora iz razumljivih razloga nismo prisustvovali. Ali nekoliko smo dana kasnije, zato, na nezavisnoj televiziji gledali polučasovni prilog o toj akciji i snimili ga na video-kasetu koju smo priključili našoj kolekciji mnogobrojnih dela Marije Pavlović.

Odmah posle kratke uvodne špice, dokumentarni prilog otvara scena okupljanja i susreta raznih

ljudi na Andrićevom vencu. Tu vidimo najrazličitije ličnosti s opozicione scene, iz mnogih sfera javnog života, na desetine znatiželjnika ili obožavalaca te novinare, reportere i televizijske ekipe, domaće i strane, koji su se na licu mesta očito pojavili nešto ranije s diktafonima, fotoaparatom i kamerama, kako bi zauzeli što bolji položaj da zabeleže trenutak Predsednikovog pristizanja na radno mesto ali i dolazak same Marije Pavlović. Kako se Predsednikova crna limuzina zatamnjenih stakala uporno nije pojavljivala (naknadno će se saznati da on tog dana uopšte nije dolazio u kabinet) dok je Marija Pavlović kasnila dobrih petnaestak minuta, na snimku se jasno videlo da su se svi okupljeni u jednom trenutku pomalo uzvrpoljili.

Kad se barem ona napokon pojavila, i to u jednom najobičnijem razdrndanom taksiju, gomila ju je dočekala oduševljenim aplauzom. Ipak, odbila je da govori s novinarima i u čitavoj gunguli koja se oko nje stvorila, ne izgovarajući ni reč, odabrala pogodno mesto za klečanje na travnjaku ispred samog dvora. Jednostavnim pokretima iz pozamašne torbe koju je nosila o ramenu izvadila je meko vuneno čebe, termos, dve debele knjige, mali plišani jastuk i budilnik. Čebe je rasprostrla nasred travnjaka, knjigama pričvrstila uglove, neko vreme navijala i nameštala budilnik pa ga spustila sa svoje desne strane a jastuk pažljivo postavila na samo središte čebetom omeđene teritorije. I pre nego što je bilo ko od prisutnih uopšte uspeo bilo šta da shvati - kleknula je.

Na kolenima se najpre okrenula prema gomili. Obuhvatila ih je sve jednim dugim i blagonaklonim

pogledom - novinare, reportere, kamermane, tonce, predstavnike političkih partija i nevladinog sektora, prijatelje, obožavatelje, znatiželjnike. Tek tad je progovorila. Sigurnim glasom koji nijednom nije zadržtao najpre je odrecitovala nekoliko kratkih i očito unapred pripremljenih rečenica o razlozima i svrsi tog svog čina a potom pozvala predstavnike medija da joj se obrate s pitanjima. Za to, objasnila im je, imaju tačno predviđenih petnaest minuta i ni sekund više. Ne gubeći ni časa novinari su se okupili oko nje. Pitanja su pljuštala jedno za drugim. Marija Pavlović je odgovarala spremno i usredsređeno a kad je, petnaest minuta kasnije, zvono njenog budilnika oštro zazvonilo, umuknula je usred započete rečenice. Dok su se novinari polako razilazili, ponovo je neko vreme nešto petljala s budilnikom a kad ga je namestila i odložila na stranu, na kolenima se okrenula prema pročelju Novog dvora i Predsednikovom prozoru. Podigla je glavu i zažmirkala prema njemu. Sunce joj je udaralo direktno u oči. Ona ipak nije sklanjala pogled. Kao da će, samo ako dovoljno intenzivno zuri, tamo zaista pre ili kasnije spaziti nešto uzbudljivo. Predsednika, recimo. Ili barem snajperistu u gnezdju.

Ali, ne, naravno, ne. I Predsednikov prozor i svi drugi prozori pred njom izgledali su kao da u Novom dvoru i oko njega nema nikog živog. Nikog, to jest, ukoliko se ne računa dežurni policajac. I ono kratkotrajno pojavljivanje dvojice nepoznatih muškaraca u odelima koji su neko vreme, stojeći sa strane, posmatrali gužvu koja se stvorila oko Marije Pavlović a onda se tiho povukli. Marija svega toga, u tom trenutku barem, nije mogla da bude svesna. Jer

ona ni za trenutak nije skidala pogled s prozora Predsednikovog kabineta. Fiksirala ga je odlučno, spremna da to radi zauvek ako treba. Ili barem čitavih osam sati.

Nakon nekog vremena, bilo je već jasno da se više neće mnogo toga događati i mediji su počeli da se razilaze. Za njima su se povukli i predstavnici političkih partija i nevladinih organizacija. Na kraju su poprište napustili nezavisni intelektualci i slobodni strelci. Nije prošlo dugo a oko Marije Pavlović su ostali samo znatiželjnici, slučajni prolaznici, šetači, beskućnici, zaljubljeni parovi i mladi roditelji s decom. Taj deo priloga je za mene posebno interesantan jer se među svima njima u jednom trenutku pojavljuje Vanja. Snimljen je kako dolazi iz pravca Andrićevog venca. Na uzici vodi malog crnog psa koji zastaje da se popiški uz noge spomenika velikom piscu. S njim u društvu je i visoka žena kratke crne kose. Lela, očito.

Marija Pavlović, naravno, ni njih nije mogla da primeti. I dalje je uporno zurila u Predsednikov prozor. Nekoliko devojaka osmelilo se i stidljivo joj prišlo da zatraže autogram. Primitivši ih, skrenula je pogled prema njima, nasmešila im se bezlično, ali im želju nije uslišila. Ne izgovarajući ni reč vratila se svojoj dužnosti: fiksiranju Predsednikovog prozora. Jednako je odreagovala i kad je jedna (možda pomalo luda) ženska osoba spontano kleknula do nje. I njoj se odsutno nasmešila pa vratila pogled na prozor. Činjenica da su za tom ženom isto ubrzo uradile još tri, Mariji mora da je zasmetala. Ali ona to ničim nije pokazala. Kamera je neko vreme masturbirala